

Arie Havelaar: 'Door de RSG ben ik gefascineerd geraakt voor de wetenschap'

Ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de RSG/het Hoeksch Lyceum interviewt Carla Beverwijk-Dijkman voor het Kompas oud-leerlingen met een mooi verhaal. Op de website van onze school plaatsen we een langere versie van het interview.

'Ik heb in 1967 eindexamen gedaan in de richting HBS-B en ik ben nog steeds erg blij met het onderwijs dat ik genoten heb omdat het een levenslange fascinatie voor de wetenschap heeft gewekt, die nog lang niet uitgeblust is,' begint prof. dr. ir. Arie Havelaar het interview ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de RSG/Hoeksch Lyceum. Havelaar is na zijn pensionering gaan werken als hoogleraar bij het Emerging Pathogens Institute aan de Universiteit van Florida in Gainesville.

Basketballen bij BOB

Hij herinnert zich de RSG als een hechte gemeenschap met heel goede docenten die sterk gemotiveerd waren het beste uit hun leerlingen te halen en hen voor te bereiden op een goede maatschappelijke carrière. 'Gymdocent dhr. De Liefde, die de normen van de school hooghield en ons leerde zwemmen bij de Oude Tol, kreeg vrijwel de hele school aan het basketballen. Ik denk nog steeds met heel veel plezier terug aan de zaterdagse bustochten naar Ahoy in Rotterdam waar alle basketbalwedstrijden van BOB gehouden werden. Oud-Beijerland had nog geen sporthal, pas later werden er wedstrijden gespeeld in een plaatselijke garage die voor dat doel ieder weekeinde werd schoongemaakt en als sporthal ingericht. Alle teams gingen met elkaar op stap en moedigden elkaar aan. Ik heb die sport zo'n 35 jaar beoefend en er heel veel plezier aan beleefd. En nu in Gainesville heb ik een seizoenkaart voor ons collegeteam, de Florida Gators.'

Buitenschoolse activiteiten

De jaarlijkse werkweken onder leiding van dhr. Tjalma waren voor Havelaar onvergetelijk. 'Hij in zijn flitsende sportauto en wij op de fiets; er waren veel activiteiten en veel pret. In de eerste wiskundeles in de tweede klas zei Tjalma tegen mij: "Ik noem jou Max." Nog steeds weten veel van mijn medeleerlingen niet beter of dat is mijn echte naam. Ook herinner ik me nog steeds de uitleg van onze tekenleraar bij de Guernica van Picasso tijdens een reis naar Parijs. Plotseling ging het schilderij leven en kreeg het een diepe betekenis,' vertelt Havelaar over de buitenschoolse activiteiten. 'Onze aardrijkskundeleraar dhr. De Rooij begon in die tijd in Heinenoord met het Streekmuseum. Hij vroeg ons tijdens de weekenden te helpen met alles op te bouwen.'

Vrienden

Tijdens zijn schooltijd was Havelaar goed bevriend met Gert van Leijenhorst en Huib Notenboom. 'Ik woonde in Hekelingen en moest iedere dag met het pontje naar Nieuw-Beijerland waar ik me aansloot bij een grote groep leerlingen. Bij Gert en Huib heb ik na de basketbalwedstrijden vaak geslapen omdat het pontje naar Hekelingen dan al lang gestopt

was met varen. Omdat ik het grootste deel van mijn leven in Utrecht heb gewoond, heb ik het contact met hen verloren maar de herinneringen zijn er nog steeds. Ook herinner ik me Jaap van Oudheusden nog met zijn opgevoerde Kreidlers, en Cees Veerman. De eerste keer dat we samen het scheikunde practicumlokaal inliepen, waren we diep onder de indruk van de verzameling potjes met chemicaliën in allerlei kleuren (picrinezuur!) en glaswerk.'

Studie in Delft, Rotterdam en Utrecht

'Na mijn eindexamen was het moeilijk een keus te maken voor een vervolgopleiding. Ik was geïnteresseerd in scheikunde, biologie en medicijnen en goede informatie om een keus te maken, had ik niet echt. Uiteindelijk heb ik voor een studie chemische technologie aan de (toen nog) Technische Hogeschool Delft gekozen, onder andere met het idee dat een solide basis in de wiskunde altijd wel van pas zou komen. De harde chemische technologie kon me maar matig boeien, maar gelukkig bood Delft een alternatief dat ook goed paste bij mijn biologische interesse. De "Delft School of Microbiology", in het begin van de twintigste eeuw opgebouwd door Beijerinck en Kluiver, is nog steeds wereldwijd een begrip en al tijdens mijn kandidaatsexamen koos ik voor de richting Technische Microbiologie,' vertelt Havelaar. 'Ook mijn medische interesse kon ik verder uitdiepen door stages en scripties te doen op het snijvlak van microbiologie en gezondheidstechniek. Die interesse werd vooral gewekt doordat ik in de gelegenheid was iedere zomer te werken op het laboratorium van het drinkwaterbedrijf op de Berenplaat, dicht bij mijn geboorteplaats Hekelingen,' legt Havelaar uit.

Carrière niet gepland

Zijn promotieonderzoek aan de Universiteit Utrecht was een logisch gevolg van deze interesse. 'Ik bestudeerde mogelijkheden om gemakkelijk te kweken virussen van bacteriën (bacteriofagen) te gebruiken als modellen voor het gedrag van virussen die ziekmakend zijn bij de zuivering van drinkwater en rioolwater. De methoden die ik in dat onderzoek ontwikkelde zijn inmiddels wereldwijd in gebruik na erkenning door de International Organization for Standardization. Later in mijn carrière heb ik mijn medische interesse nog verder gevolgd door een Masteropleiding te volgen in de Epidemiologie aan het Netherlands Institute for Health Sciences bij de Erasmus Universiteit in Rotterdam.' Havelaar heeft altijd keuzes kunnen maken die met zijn interesses samenhangen, maar in plaats van een uitgestippeld pad te volgen heeft hij geleerd dat je vooral klaar moet zijn om de goede keuze te maken als de mogelijkheid zich aandient. Eerst was dat de Drinkwaterleiding Rotterdam, die hem direct na zijn afstuderen een baan aanbood als hoofd van het bacteriologisch en biologisch laboratorium, en bovendien kon regelen dat hij niet in militaire dienst hoefde. Toen er vier jaar later een functie beschikbaar was bij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid (nu RIVM) heeft hij direct gesolliciteerd. 'Bij dat instituut heb ik 36 jaar gewerkt als onderzoeker, laboratoriumhoofd. Door mijn Delftse opleiding had ik ook een goede basis om een groep op te bouwen die zich bezighield met modelleren van ziekteverwekkers in voedsel, water en het milieu. Dat werk gaf me uiteindelijk de

mogelijkheid om naast mijn werk bij het RIVM een functie te aanvaarden als hoogleraar bij de Universiteit Utrecht. Toen ik in 2014 met pensioen ging, was mijn interesse voor wetenschappelijk onderzoek nog lang niet geblust. Ik heb dan ook geen moment gearzeld om te solliciteren op een functie als hoogleraar bij de University of Florida, uiteraard na eerst met mijn echtgenote en kinderen te hebben overlegd. Ik werk daar inmiddels alweer ruim 3 jaar, met ontzettend veel plezier,' besluit Havelaar het verslag van zijn carrière.

Op de slotvraag hoe hij denkt dat zijn medeleerlingen zich hem zullen herinneren, antwoordt Havelaar: 'Als iemand die wat verlegen was maar wel met veel plezier meedeed met de gezamenlijke activiteiten, en als iemand die serieus met zijn school bezig was.'